

Самсонова Я.О.,
Національний юридичний університет України
імені Ярослава Мудрого,
кандидат юридичних наук, асистент кафедри аграрного права

**РОЗВИТОК ІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В АГРАРНІЙ
СФЕРІ ВИРОБНИЦТВА, ЯК ПРИОРИТЕТНИЙ НАПРЯМОК
АГРАРНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ**

Серед основних пріоритетів державної аграрної політики, відповідно до ст. 3 Закону України «Про основні засади державної аграрної політики на період до 2015 року» від 18 жовтня 2005 р., № 2982-IV, зазначено створення рівних умов для функціонування різних організаційно-правових форм господарювання в аграрному секторі та державну підтримку розвитку конкурентоспроможного сільськогосподарського виробництва на основі кооперації та інтеграції.

Сьогодні кооперація та інтеграція аграрного виробництва й промисловості в Україні набуває нових форм, у зв'язку з чим потребує детального правового аналізу основних тенденцій їх розвитку. Закони ринкової економіки змушують знаходити в кожній галузі такі організаційні форми господарювання, які б сприяли виживанню в умовах гострої конкуренції. Такі вимоги стоять і перед сільським господарством, основу якого складають сільськогосподарські товаровиробники, засновані на приватній формі власності. Підвищення цін на енергоресурси, сільськогосподарську техніку, добрива та корми, низький рівень закупівельних цін та вплив інших факторів в більшості випадків робить це виробництво збитковим. У той же час країни – члени ЄС, через сільськогосподарські обслуговуючі кооперативи реалізують 70%, Сполучені Штати Америки та Канада – 60%, розв'язавши таким чином проблеми збуту продукції, виробленої фермерами, які є головними виробниками сільськогосподарської продукції, шляхом підтримки створення ними прозорої постачальницької і заготівельно-збутової інфраструктури на засадах кооперації та інтеграції з торгівлею, підприємствами харчової і переробної промисловості.

На даний час існує велика кількість, з одного боку, збиткових сільськогосподарських товаровиробників, а з іншого, монополізованих переробних підприємств, проблемою ефективного функціонування

яких є недостатність сировинної бази. Це пов'язано з відсутністю розвинутої ринкової інфраструктури та дисбалансом інтересів, коли переробні й обслуговуючі підприємства зловживають своїм монопольним становищем на ринку та встановлюють низьку ціну на сировину, збільшуючи ціни на засоби виробництва, добрива, паливо та ін., що призводить до вказаних наслідків. Тому, агропромислова інтеграція, яка ґрунтується на організаційному і технічному поєднанні процесу виробництва сільськогосподарської сировини з переробкою на кінцеву продукцію, надасть можливість зменшити збитки виробничої діяльності, сформувати стабільну сировинну базу, ефективно розподілити ресурси між суб'єктами інтеграції на взаємовигідних умовах, підвищити конкурентоспроможність продукції на аграрному ринку, залучати сучасну техніку та нові технології, а також збільшити інвестиційну привабливість сільськогосподарського виробництва.

До основних організаційно-правових форм об'єднань підприємств в Україні відносяться асоціації, корпорації, консорціуми, концерни. Глобальні інтеграційні процеси, які відбуваються і охоплюють всі галузі народного господарства країни, призводять до появи також аграрних холдингових компаній, фінансово-промислових груп, транснаціональних корпорацій та інших організаційно-правових форм об'єднань підприємств (спілок, союзів та ін.).

Найбільш поширеною формою агропромислової інтеграції є аграрні холдингові компанії, правову основу діяльності яких визначено Законом України «Про холдингові компанії в Україні» від 15 березня 2006 р., № 3528-IV. Діяльність агрохолдінгів сприяє виробництву великих обсягів сільськогосподарської продукції та розвитку диверсифікації виробництва, встановленню технологічних зв'язків підприємств переробки та торгівлі, залученню великих інвестицій, що не під силу середнім і дрібним підприємствам, централізації управління та досягненню високого рівня кваліфікації управлінського персоналу.

Однією з ефективних ринкових інтегрованих структур у світі щодо фінансового оздоровлення підприємств є промислово-фінансові групи, правовий статус та основи діяльності яких на встановлено сьогодні законодавством України. Цій формі інтеграції притаманні взаємодія фінансового, промислового та інтелектуального капіталу, що сприяє економічній стабільності та створенню умов для прискореного розвитку наукомістких галузей в сільському господарстві.

Поряд з вищевказаними інтегрованими формами господарювання, кооперація, виконуючи соціальну функцію, має деякі переваги, сприяючи вирішенню проблем продовольчої безпеки, розвитку сільських територій та надаючи можливість кожному члену реалізувати своє право на отримання доходу. Враховуючи таку важливу специфіку кооперативів для розвитку сільськогосподарської сфери, центральним питанням формування аграрної політики повинно бути створення сприятливих правових, політичних й інституціональних умов їх функціонування, особливо при соціальній, економічній та структурній деградації сільського господарства.

Наприкінці слід зауважити, що перспективність будь-яких напрямків процесу інтеграції в аграрному секторі залежить від можливості взаємодії й взаємодоповнення сільського господарства с обслуговуючою сферою, сферою матеріально-технічного забезпечення та невиробничою інфраструктурою (зелений туризм, медичне обслуговування, інженерна інфраструктура, житлове будівництво, освіта). Отже, диверсифікація діяльності, замкнутий цикл виробництва та соціальна спрямованість – це основні складові ефективної інтеграції в аграрній сфері виробництва.

Санніков Д.В.

*к.ю.н., асистент кафедри земельного
та аграрного права*

*Національного юридичного університету України
ім. Ярослава Мудрого*

Саннікова М.В.

*к.ю.н., науковий співробітник НДІ Державного будівництва
та місцевого самоврядування*

Національної академії правових наук України

ДО ПИТАННЯ МІСЦЯ РІШЕНЬ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ У СИСТЕМІ ДЖЕРЕЛ ЗЕМЕЛЬНОГО ПРАВА

Питання віднесення рішень європейського суду з прав людини до джерел права останнім часом все частіше виникає у будь-якій галузевій правовій науці. Не виключення з цього й земельне право.